

THEODOSII
 ZYGOMALAE DE
 CONSTANTINOPOLEOS OBSIDIO-
 nibus, & Turcica expugnatione, rebús-
 que hodiernæ Græciæ, ad MARTI-
 NUM CRYSIVM Epistola,
 Anno 1581.

Cum eiusdem Crusif in eam Annotationibus.

ΚΥΡΙΟΥ ΘΕΟ-
ΔΟΣΙΟΥ ΤΟΥ ΖΥΓΟΜΑΛΑ ΕΠΙ-
ΣΟΛΗ ΤΩ ΣΟΦΩΤΑΤΩ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩ ΑΜΦΩΤΕ-
ΡΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΚΥΡΙΩ ΜΑΡΤΙΝΩ ΤΩ ΚΡΗΣΙΩ,
ΕΝ ΧΡΕΙΣΩ ΑΔΕΛΦΩ ΦΙΛΤΑΤΩ, ΧΑΙΡΕΜ.

THEODOSII ZY-
GOMALAE EPISTOLA, MAR-
TINO CRUSIO interprete. V.L. Docto-
ri, Charissimo in Christo
fratri, S.

Lator
tuis literis.

Κομιζόμενος μὲν σε τῶν χρά-
μασι, καὶ ἀναγινώσκων, ἀν-
δρῶν ποθεινότατέ μοι καὶ μεγα-
λώνυμε, ὑπερβαλλόντως χαί-
ρω καὶ εὐφραίνομαι: ὡς μάρτυς, ὃν ἡ Φιλία
ἡ ἀληθῆς πρὸς Θεοῦ βελόμενον δ', ἀν-
πιστέλλει, ὑπὸ τῶν σῶν πειθῆς ἀναμέ-
σων κατεπειχόμενος καὶ ὠθέμενος Ἰπι-
σολῶν, εἰς ἀγῶνι ἐμπίπρω μέγαν. τί γὰρ αὖ
ἔχοιμι λέγειν πρὸς τοῦτον ὡ βίβλῃ οἱ λόγοι,
καὶ ἐπεντροφῆμα τὰ μαθήματα καθ' ἡμέ-
ραν: ὡς ἐν ἐλευθερίᾳ χάριτι Θεῶν δὲ εὐεχόμε-
νον πόλει, καὶ ἔργον ἔχοντα τῶν σοφίαν μετέξ-
χευθῆναι φωτισθεῖς: ἐγὼ, ὁ πολλὰς ἐνησχολη-
μένῳ ταῖς φροντίσι, καὶ ἄλλοις ἐξηγηρε-
ῖν, ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι: ἵνα τὴν ἀνα-
γκαίω, ἐν ταύτῃ ἢ ἀιχμαλωσίᾳ, ἐν ἡ ἐσ-
μεν διὰ τὰς ἀρματίας ἡμῶν, μὴ δόπος ἐρω-
μαι; καὶ ταῦτα, συγγράφειν ἀναγκαζόμενος
πρὸς πρᾶγματων, ὡν ὁ χρόνος τῶν λή-
θλων ἐφήπλωσε: καὶ ἐξίχνιάσαι τῶν ἀ-
ληθῆ κατὰ ληψίμ τετῶν δὲ ὑσκολομ, ὡς
σχεδὸν μὴ ὄντων τῶν πρὸς τετῶν λε-
γόντων, ἢ σημειουμένων τὸν σήμερον.
Πλὴν τῆ σὴ πεποιθῶς ἀπρὸς καλοκαγα-
θία, τὸ κατὰ δύαμιν, ὃ καὶ Θεῶ καὶ φρο-
νίμοις δόπος ἐκλήρω, σοὶ δόπος κνήσω, συγγνώ-
μης ἀξιόμενον.

Sed diffi-
le mihi est,
respondere.

Conabor
tamen, tua
fretus ami-
citia.

Accepi
tres episto-
las tuas.

Omnes
tuas asser-
uo.

Ὁ βέλτις κοινὸς φίλ, κύριε
σολομών, ἐνεχείρισέ μοι ἰανουαρίῳ παρελ-
θόντι 21 τῶ ἡδὲ τρέχοντι ἔτει, δύο σε διπι-
σολάς ὁμῶ: τῶν μὲν γεγραμμένων σοι κα-
τὰ τὸν σεπτέμβριον, τῶν δὲ κατὰ τὸν ἰβνι-
ον, τῶ 15 8 0 καὶ πρὸ δύο μηνῶν, ἀλλῶν
ἡ ἐσημειώσω τῶ παρελθόντι ἔτει, μὲν αὖ-
γούσι 1579 Ὀλως δ' ἄρα ἴδου τῶν, ἡμ
λέγεις, μακρὰν Ἰπισολῶν: πονηθεῖσαι
σοι 13 τῶ ἀπειλλίξ: οἴμοι δ' ἐ, τι καθ' ὁ-
δὸν ἐγένετο. φυλάττω γὰρ ἀσπασίως τὰς
ἐμοὶ φίλας σε διπισολάς; ὡς ἐπεμψας ἐξ
ἀρχῆς, καὶ τῶν πρῶτων μοι ἔχω, τῶν φίλιαν
ἀποδέχομενον: ὡς καὶ αὐτὸς πρὸς ἀπίεις, ἐν οἷς
γράφεις

Quando literas tuas accipio, & le-
go, vir mihi charissime, & multis
notis supra modum letitia afficior:
sicut testari potest, quem vera co-
lit amicitia, Deus. Cum autem rescribere co-
gito, tuis (vim ad persuadendum maximam
habentibus) literis incitatus impulsusq; in-
dubitationem & certamen incido magnum.
Quid enim dicere habeam ad eum: cuius vita
in studijs bonarum rerum orationisq; consu-
mitur: cui quotidie plura addiscere, in delicijs
est: ut qui in libera civitate, beneficio Dei ver-
satur: & qui unum hoc, quomodo ex sapientie
studio plus indies lucis capiat, sibi curae habet:
cum ego contra multis distrahar curis: & ut
alijs inserviam, Ecclesiasticis occupationibus:
ut ne rerum ad vivendum necessarium, in
hac servitute, quam propter peccata nostra sus-
tinemus, facultate destituatur. Praesertim, cum
ad scribendum compellat de rebus eiusmodi:
quibus oblivionem, tanquam pannum, tem-
pus instravit: quarum vera cognitio, ad inda-
gandum difficilis est: ita ut, qui de his aliquid
dicere, aut annotare, possit, hodie prope modum
reperiatur nemo. Nihilominus tamen, summa
tua confusus bonitate: non subterfugam labo-
rem, scribendi tantum: quantum & Deo, &
prudentibus hominibus, probari queat: modo
veniam in ea re consequar.

Te itaq; certiozem facio: mihi ab optimo vi-
ro Solomone, communi amico nostro, XXI. Ia-
nuar. presentis anni, binas à te Epistolas si-
mul redditas esse: quarum unam mense Se-
ptembri, alteram Junio; CI5 15 LXXX. scripseras
Et ante duos menses, aliam: mense Augusto
annu CI5 15 LXXIX. scriptam. Illam autem lon-
gam Epistolam, cuius mentionem facis, XIII.
Aprilis à te scriptam, prorsus non vidi: quã
in via interuersam arbitror. Sermo enim stu-
diosè charas tuas literas, quas iam inde ab ini-
tio misisti: easq; inter ea, quae in honore habeo,
amicitiae nostrae amore custodio: quemadmo-
dum etiam tu facis: quanquam tu in ijs, quae
scri-

De Constantin. pericul. & cladibus. 75

Πιαδ. 6.
Misi tibi uocabulorum uulgarium expositio- nes.

Et omnis generis E- pistolas.

Et iconas imperato- rias.

De expu gnatione - Costantino poleos Tur cica.

Πιαδ. 2.

γράφεις καὶ ἔκτελεῖς καὶ πέμπεις, θαυμάσιε, χρύσεια χαλκείων ἀνταλλαττόμενοι: ἡμῖν μὲν ἐμφανίζω τὰ σαφὰ σε συγγραμμάτων, ἑπιθαλάμια ἔχουσιν φίλων κυρίως σεφάνων καὶ ἄλλων: ἀντ' αὐτῶν μὲν ἡ χυδαίωμ λέξεων σαφίνεω, ἑπιστολάς τε δημοτικὰς, καὶ ἄλλα φιλομαθίας, ἀλλ' ἔσσωδης. Ἐγραψα ἔν περ ἡμερῶν πινυ, καὶ ἐπιμψάσοι τῶν ἐρμηνείων τῶν ἀπῶν λέξεων, ὡς θεάση. καὶ μὴ θαυμάσης, ὅτι ὡς εἴρη ἡδία πύξιν σὺκ ἐγένετο, ἐρχώδες γὰρ τὰ πάντα ἐρείπια, περὶ φανέων ἔκτελεῖν: τῶν τε ὡς ἐτυχε περὶ φερμένων γλώσσων, κυκλώνα ἔσων πολλῶν γλώσσων, ἐξελληνίζου καθόλου, ἀλλ' ὅσοι τὶς δυνάται. περὶ ἡ πέπομ φα, καὶ τὰς ἑπιστολάς, ὡς ἡτήσω, πανταχόθεν αἰς ἐνέτοχρον, ἐλλήνων τῶν ἑρτικομένων, καὶ ἰδιωτῶν, τῆ βαρβάρων ἀφλεγόμενων φωνῆ, καὶ δημοτικῆ: ἑπιγεγραμμένον ἐκάστω, τίς τε ὁ γράψας, καὶ πόθεν περὶ με ἀφίκετο. θεάση πάντως καὶ τὰς ἑκονας, βασιλέως Ῥωμαίων ἀνδρονίκου παλαιολόγου, τὸ τε αὐτῶν συζύγου ἀννης, ὡς ἔγραψε ζωγράφῳ ὡς ἦσαν ἐν πατριαρχικῆ πύλῃ τῆ ἐκτός, εἰσερχομένων δεξιῶν: ἰδὲ ταύτας ὁ, τε κύριον σεφάνῳ, σολομών, καὶ ἄλλοι ἐλθόντες ἐν ταῦθ' αἰ. τὰ χρώματα δὲ τῶν ὡν φέρουσι περὶ βολαίων, ἀπὸ τε σήρωτῶν, χρυσοῦ, λίθων πολυτίμων, καὶ μαργάρων, εἰκονίζουσι τῶν ἐπιθεσίῳ.

Περὶ ἡ ἀλώσεως τῆς πόλεως ταύτης ὑς ἀ τῆς, ὅτε ἐγένετο παρὰ τῶν ἀραρηνῶν, περὶ χωρησῆθε ἄφ' αὐτῶν ἀμαρτίας τῶν ἐνοικόντων τότε αὐτῆ χριστιανῶν, πῶς τε ἐρημώσεως τῶν ἱερῶν ναῶν, τὰς οἰκιῶν περὶ φανῶν ἐρείπῳσεις, τὰς τ' ἀξιολόγων πάντων λοιπῶν συμπλώσεις, τὰς τ' ἐλλογίμων καὶ σοφῶν ζημίας, καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν φερήσεις, καὶ δαλείας, καὶ ὅσα δεινὰ τότε ἐγένετο, εἰ δὲ εἰ δὲ κα εἴη σὰν μοι γλώσσαι, δυνηθείημ διηγήσομαι, ὀλίγα δέ νῦν, ὅσα ἐν ἑπιστολαῖς τῶν τότε λογίων ἀνδρῶν εὔρομ, ἡ καὶ ὅσα ἀξέστατα ἐν κατα διαδοχῆ, εἰς τρίτῳ ἡδὲ καὶ τετάρτῳ ἐλθόντα γενεῶν (εἰ ὁ τριακῶσος χρόνῳ, ὡς λέγουσι ποιηταί, γενεῶν ἐκάστω ὀρίζεται: ὡς τὸ, τρίτῳ τοισίμ ἀνασσε) εὔρομ τοίνυν ἐν ἑπιστολῆ 4. σοφῶ τινῶ ἀνδρῶς, ματθαίως

διετῆν ἰntelligitur: triginta generatiōe definiti: sicut Nestor annis tertiā hominī aetatem vixisse perhibetur) exponam. Reperi igitur in Epist. IIII. docti cuiusdā viri, cui nomen Matihad

scribis, & facis, & mittis, aurea commutas eneis: dum ad nos mittis docta tua scripta: ut sunt Epithalamia amici nostri D. Stephani, & aliorum: unuicem autem à nobis petis vulgariū Dictionum interpretationem, Epistolas populari lingua scriptas, & alia generis eiusdem cupiditatem discendi tuam monstrantia: nihil autem magni in se continentia. Scripsi igitur ante dies aliquot, & ad te misi illorū vocabulorum interpretationem, sicuti videbis. Si verò ea interpretatio, non per omnia rectè se habet: noli mirari. Difficile enim est, ruder a collapsi undiq; edificij instaurare, ad splendorēq; reducere: & linguam, quæ quomodocunq; à vulgo profertur, & confusane a multarum linguarum mistura est, ad Græcam ubiq; puritatem redigere: sed boni consulendum est: si quis tantum faciat, quantum possit. Insuper & Epistolas misi, quas petieras: quotquot undiq; collectas habere potui: tū Græca vetere lingua scriptas à doctis: tū ab idiotis, qui barbaro loquuntur & vulgari sermone. Earum singulis inscripsi & autorem, & è quo loco ad me venerint. Videbis etiam imagines: tum Imp. Romanorū Andronici Palæologi, tum coniugis eius Annæ: quæ à Pictore ita depictæ sunt: quæ admodū in patriarchica porta exteriori, in pariete dextero ab ingredientibus conspiciuntur: sicut eas D. Stephanus, & Solōmon, aliq; huc venientes, viderunt. Colores autem vestimentorum, quæ gestant, formam serici & auri, margaritarum & aliarū preciosarū gemmarum, representāt.

Quod verò ad expugnationem urbis huius postremam attinet: quando eam Agareni, per missū Dei propter peccata Christianorū, tunc ipsam inhabitantiū, ceperunt: quod itē ad deuastrationes sacrorū templorū, ad magnificarū domorū destructiones, & ad reliquarū omnium præclararū rerū ruinas, ad magnorū & sapientium virorū iacturas, ad uite ipsorū amissiones, & serviles cōditiones, ad ceteros oēs horredos illius tēpestatis casus, spectat: sic scias, velim.

Non mihi si linguæ centum sint, ora que centum: Omnia pecuniarum percurrere nomina possem. Pauca tantū, quæ in Epistolis doctōrū, qui tūc vixerunt, virorū, reperiunt, quæ etiā nūc narrantur, per manus veluti tradita, tertiā & quarta generatione (sic verū est, quod à Poetis

76 Theod. Zygomalæ Epistola

θαίς καμαρώτῃς ὄπιλεγόμενῃς, τοιαῦτα
ἔστι τῶν Κωνσταντινῆς πόλεως ἀλώσειν δειγῶν
μένῃς ἐπιδοῦναι.

Locus ex E-
pistola Mat-
thæi Ca-
mariotæ.

Οὐ φρονήσω μὲν τὸν πατέρα, τῆς γὰρ τε-
λευτῆς ἠγάπησά τε καὶ ὄνομάζω μακάριον.
Ἐθροῦν δὲ ἀνὰ αὐτὸν, καὶ μάλα δολόγως:
εἰ τοῖς βαρβάροις, τῆς πατρῴου ἐκπολιορ-
κῆς εἰσεύσεως, ζῶν τε ἐπιελέλειπτο: καὶ γεγενη-
μένῃ ἀιχμάλωτῃ, τοῖς λοιποῖς εἴλετο
πῶς ἀπολησίου τῶν πολιτῶν: ἐκείνα ἔργα τε
καὶ ὑπομένειν ἀναγκαζόμενῃ, ἀπὸ τῆς ἐκ-
αὐτῆς λιθίνῃ ἔχοντι ψυχῇ, ἀπέπειθεν:
ἠδὲ μὲν μύριον καὶ χαλεπώτατος ἀίρεισθαι
θανάτου, ἢ ζῆν ὑπὸ τῆς ἀιχμῆς καὶ δυσυχῶς:
εἰ δὲ μαχαίρας ἔργου γεγενῆσαι, καὶ σφα-
γεῖς ὄχιστο, καὶ τοῖς πᾶσι σωτηριώδη
ἔργα τῆς σφάραξ ἀεινόμαλλ' ἐκείνο, καὶ
παύσειν, τὸ ζῆν, ὡς ἐμελε τὸ ἐκάστοτε
παρῆσθενον ὄντι, τὸ σωσεῖς ὄπιμείζου
αἰρεῖν τῆς λύπης, καὶ τῶν ὀδυμένων τῆς ψυχῆς
αὐτῆς, καὶ ἀπὸ τῆς πατρῴου ποιῆν χαλεπώτα-
τον. καὶ τῆ μνήμη τῶν περὶ ἀπολλυμένων τερ-
πνῶν μόνον, ἢ τῶν γεγενημένων ἐξ ἀιχ-
μαλοσίας δεινῶν, αἰσθῆται καὶ τοῖς αὐτοῖς: ἀλ-
λὰ καὶ τῆ αἰσθῆσει τ' ἐκάστοτε γινόμενων: ἀ-
πὸ βλέπειν εἶχεν ἀνὸς εἰκὸς ἀλλοῖς γινόμε-
να, καὶ ἀπὸ αὐτῶν ἐμφάνει αὐτοῖς ἀφ' ὅρου ἔτω
τοιαύτης πείραθ' εἰς τῆ βία μεταβολῆς: οὐ
τῆς ψυχῆς καθικνύμενα μόνον, ἀλλὰ καὶ
τὸ σῶμα κόπτονται: καὶ μύριας αὐτὸ τα-
λαιωρῆται καθυποβάλλοντα, νύκτωρ
καὶ μεθ' ἡμέραν. Οὐδὲ δὲ θρηνώμεν τὸν πα-
τέρα, ὅμοιοι μὲν πατρῴου σωεαλωκότα, καὶ
δύσλιον ἡμαρτῶν ἰδόντα, ποιητικῶς εἰπῆν: ὅμοιοι
δὲ τῆ αἰσθῆσει τῆς ἀεικλήτῃς καὶ χαλεπῶ
πένης ἐκείνης δειλείας, πολεμίας χειρὶ τὸ
ζῆν ἀπολελοιπότα, περὶ τῶν μετὰ ταῦτα
περὶ λαβεῖν δεινῶν, ἐπομένον πολλῶν τε
καὶ μεγάλων: ἀλλὰ καὶ πῶς ἀπολησίου αὐ-
τῶν δὲ τούτου ποιούμεν ὑπόθεσιν, ἐν ταῖς
κατεληφθῆσαι ἡμᾶς συμφοραῖς. Εἰδέ-
τω πικρὸν δοκεῖ, τὸ βία τῆς παρού-
σης ζωῆς ὑπεξελθεῖν: πολεμούς τε ἰ-
δέειν ἐσπασμένους μαχαίρας, φονικῶν
καὶ πένεστας καὶ ὄρωντας: καὶ πληγὰς ἐν-
τείνοντας, ἢ κατὰ τῶν καμαρώτων, ἵνα
δὲ θάπτου ἀπολίπη τὸ ζῆν ὀπλητόμεν:
ἢ τῶν ἡτῶν ποιούτων, ἢ ὄπιπλεμ αἰσθῆσανομέ-
νῃ.

Melius (in-
quit) fuit,
quod pater
meus pu-
gnans occu-
buit: quàm
ut in dira
servitute vi-
veret.

Occupatio
de genere
mortis.

Camariota, hanc de Constantinopoleos capti-
vitate lamentabilem narrationem.

Non lugebo patrem meum. Nam
quod mortuus est, beatum & existimo,
& p̄dico. Potius lugerem ipsū,
& iustiore de causa: si, patria expugna-
ta, vivus in Barbarorum pervenisset
manus: & dura servitute oppressus, si-
militer ceteris raptatus esset civibus.
Tunc profectō illa videre perpetuū co-
actus fuisset: quibus quis est, qui non,
etiam si lapideam haberet animam, in-
numeras, easq; durissimas, mortes præ-
tulisset: potius, quàm ut ita viveret i-
gnominiosè & miserè. Etiam si enim
hostili ense cecidit trucidatus: & inter
cesarum acervos iacuit: nondum id nisi
horribile est: sed illud maximè hor-
ribile: si talem vitam degere coactus
fuisset, sicut certè futurum erat: ut sub-
inde ad priores & continuas calami-
tates ægritudinesq; nova miseriarū fie-
ret accessio: quæ animi dolorē in manus
augeret: ut priora mala, novis identi-
dem supervenientibus, fierent graviora.
Nec verò id, prioris felicitatis amissæ
recognitione tantum: aut superiorum
ærumnarum, quæ tum ipsimet, tum suis
accidissent: sed aspectu etiam eorum;
quæ alijs passim quotidie acciderent, ad
sensus oculorū acerbissima. Nā visurus
erat certè illa, quæ & alijs acciderēt, & ei
ipsi sustinenda fuissent: subito in tantam
vitæ commutationem præcipitatus: quæ
mala non ad animum solum perventura
erant: sed corpus etiam afflictura, & in
numeris ærūnis subiectura, idq; dies &
noctes. Non igitur lugeo, inquam, pa-
trem meum: quò dñā quidē cum patria
captus, servitutis initium viderit: statim
aut, ut inopinatam illā durissimāq; ser-
vitutem sensu percepit, hostili gladio in-
terēptus fuerit: priusq; cōsecutus exinde
ærūnas experiretur, multas & magnas:
sed hoc ipso, pro argumēto consolationis
utor, dum ad magnitudinem involuen-
tium nos calamitatum respicō. Quò d
si cui acerbum videtur, violenta morte
ex hac vita discedere: cum hostes vi-
deat aliquis eductis gladijs, cædem trucibus oculis anhelantes, & vulnura
infligentes, easq; vel opportunis partibus corporibus, quibus percussis, cita
mors sequitur: vel alijs minus periculosis, ut sensus doloris diuturnior, mortem
adferat.

μενⓄ τὸ θνήσκειν, ὀδυνηρότερον γίνε-
 το: Φιλανθρωπίας μὲν, ὁ τοῖστⓄ λογισ-
 μός: καὶ τὸν τοιαῦτα διανοόμενον, τῆς
 πρὸς τὴν φύσιν ἀποδέχουσα συμπα-
 θείας. Τὸ μὲντοι σοὶ ἀμύθητον, εἰδὲ
 ἀκερδίης τῆς τοιούτου θανάτου, πείθει,
 μὴ μάλλον ὀδυρεσθαι ταῦτα, ἢ πρῶτως
 φέρειν: ἢ πρὸς εἰκὸς μεταχωρήσαι τὸν
 ἕτω τῆς ζωῆς ὑπεκταίνεσθαι, διανοόμε-
 νομ: καὶ μάλις, εἰ μετὰ ἐτύχαιον,
 ἀρεθλῶ καὶ παρ' ὅλον τὸν αὐτὰ μετρηθέντα
 βίον, αὐτῷ αὐτῷ προσήσασθαι: αἰⓄ-
 μοι, ὁ πατήρ: μυρία συνέζηκώς ζῆσε-
 τί, καὶ μετὰ ταύτης ὀλοθάνων. πολ-
 λά δ' εἰ αὐτῷ τῆς ζῆσεως τὰ μαρτύρια, καὶ
 τοῖς αὐτῷ εἰδῶσι γνώριμα πάντα. καὶ
 μοι παρέργον: ἀπαρτίθεισάσθαι πάν-
 τα, ὅσα τὸν ἐν πτωχότησι φιλίαι, ὅσα ἐν ὑπο-
 δοχῇ ξένων, ὅσα παθεῖν δεομένων, καὶ ἄ-
 παρ ἀπλῶς τῶν ἐλεήμονα χαρακτηρισ-
 ζοί: καὶ δικαίον: δελαβμένω τὸ δικαίον
 τὰ οἰκία θαυμάζειν, εἰ πατρικὸν διὰ
 μακρῶν διεξέλθοιμι ἔργον. καὶ εἰ-
 χον ἐτι ἐγκώμιον εἶναι, ὅτι ἱερὸς ἦν θεῶ
 ἀξίⓄ. μεθ' αὐτῶ, ὅτι καίτινες ἀναξίως ἐ-
 τόλμων ἱερῶσθαι, καὶ λειτουργεῖν θεῶ, καὶ
 ἔλεγεν: ὅπως τοῖς ἄλλοις ἀποπήμασι
 πολλοῖς καὶ μεγάλοις ὑπάρξασι τότε,
 εἰδὲ ἢ τίς, εἰ μὴ καὶ μάλλον, τὴν σιδηρῶν
 ἡμῶν ὡς ἀσραπλῶ παρώξυνέ τε καὶ ἀνε-
 σίλωσε ῥᾶβδον: ἐπὶ εἶθνε ἀσυνέτω
 παρωργίσαντⓄ ἡμᾶς τῆς θεῶ, καὶ τὴν
 τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν ἐπίσκεψιν ἐργασα-
 μένα ἐν μάστιγι: ὅτι ἐξεκαθέτημεν ἐν ταῖς
 ὀπίθυμιας ἡμῶν, καὶ ἀπέστημεν τῆς μό-
 νης διωκόμενα σώζειν ἡμᾶς. καὶ εἶπα,
 μετὰ τὸ ἐξελθεῖν καὶ ἄλλα πρὸς τῆς πα-
 τρός αὐτῶ, ἐπαύει. τοιούτου τοίνυν ὄντⓄ
 μοι τῆς πατρός: εἰ σφαγεῖς ὤχετο, εἰ ἀπα-
 φⓄ ἐρήπιαι, εἰ μὴ τῆς νενομισμένης
 πετύχηκεν ὁσία, εἰ μὴ τὰ εἰκότα τετρή-
 νηται: ταῦτα δ' ἢ τὰ τῶν μικρολόγων
 καὶ μικροψύχων, τί τῆς θεῶς ἐκείνης
 ψυχῆς καὶ μεγαλοψυχίας: ἔκουμ εἰδὲ
 ἢ καὶ σέ μου τίς, οὐδ' ἀκούσεται, τὸν τοι-
 οῦτον ὀδυρομένου, οὐδ' ἐν δεινῷ τιθεμέ-
 νου τὸν πρόσωπ τῆς τελευταίας. ἀλλ' ἐ-
 κείνον

Fuit bonus Sacerdos.

Nō ego lu-
 gebo ipsū:
 quia bea-
 tus, quod
 pro pa-
 tria
 occubuit.

adferat acerbítatem: humanitatis equi-
 dem talis est cogitatio: eúmque, qui
 hoc animo est; laudo: quòd humanæ
 naturæ commiseratione afficiatur: sed
 tamen, quia mors huiusmodi, suo præ-
 mío & lucro non caret: non tam ad-
 lamentandum, quàm ad moderatè hæc
 ferendum, adducor: dum mecum
 perpendo conditionem: qua hinc di-
 scelisse probabile est eum, qui sic vitam
 reliquit: maxímè, si virtutis studio de-
 ditus, eam sibi per totum vitæ suæ cur-
 riculum sequendam duxit. Talis au-
 tem, meus pater extitit: qui in divu-
 lus virtutis sectator fuit, & huic im-
 mortuus est. Itaque multa rerum lau-
 dabilium documenta dedit: nota illis,
 quibus notus fuit, omnia. Nec mihi
 necesse est, enumerare: quæ vel in pau-
 peres erogavit: vel in recipiendis ho-
 spitibus, misericordiæ indigis, benignè
 fecit: vel illa, quibus aliquis cognosci-
 tur vir bonus & misericors: Vereor
 enim, ne mea videar admirari: si pa-
 ternas longa oratione percenseam lau-
 des. Et addebantur plura in eadem E-
 pistola, ad laudem illius viri: ut, quòd
 Sacerdos fuisset Deo dignus. Huic lo-
 co additum: quosdam se, cum digni nō
 essent, in sacerdotij dignitatem inges-
 sisse, & linguas celebrasse. Vbi adde-
 bat: Hoc etiam præter alia absurda, quæ
 multa magnâque tunc extiterunt,
 non minus illis, imò multò magis, fer-
 ream virgam, tanquam fulgur, in nos
 irritavit & vibrauit: stolidam Deo
 gentem iratè in nos immitteute: flagel-
 lisque nostras iniquitates visitante, quòd
 cupiditatibus nostris exarseramus: ab
 illoque, qui solus conservare nos pote-
 rat, defeceramus. His ita de parte di-
 ctis, & alijs superadditis, infert. Talis
 igitur cū mihi fuerit pater: si etiam truci-
 cidatus perijt, si inhumatus proiectus
 fuit, si iustis exequijs caruit, si non de-
 more defletus est: quid hæc, quæ ho-
 mines in parvis rebus occupati, & pu-
 sillo animo præditi, reputare solent,

ad illum divini animi altitudinem attinent? Quocirca nec audita est
 vox mea ab ullo, nec audietur, hunc talem deplorantis & dolenter mor-
 tis genus ferentis. Quinimò, in his omnibus illum & existimo & nominio
 g 3 bea-

78 Theod. Zygomalæ Epistola

κείνου μεν ἵπτι πᾶσι ἠγοῦμαι τε καὶ ὀνομά-
 ζω μακάριον, καὶ μνήμης μαρτυρικῆς ἀ-
 ξιῶν: οὕτως ὑπὲρ ὀσεβείας ἀπολελοι-
 πώτα τὸ ζῆν. Ἐμαυτὸν δὲ ἀποδύρο-
 μη, μὴ κεκρινωρηκότα τῆς τελειότης τῶ
 πατρὶ: μὴ δὲ ἀξίου κερθέντα, ἀφρα-
 πησίως ἐκείνω τοῦ ζῆν ἔξω γενέσθαι:
 ἵνα δὴ μὴ ἀμιαθῶ ὁ τρόπος μου τῆς
 τελειότης ἡμ: τοῦτε φορτίου τῶν παθῶν
 ὑποτεμνόμενοι, καὶ τῶν ἀλγεωνῶν τῶν
 μετὰ ταῦτα ἀπαλλιαπόμενοι: ὅτε ὑ-
 παέστω ἐς δόξαν, καὶ ὡς ἐν τοιούτῳ
 κερῶ ὑποσησομαι. Οὐ γὰρ οὐδ' ἐλπίς
 ἡμῶν λοιπὸν, οὐδ' ἐνός τῶν ἐξείδων χησο-
 τέρου. Οὕτω τε χριστιανῶν ἀγανασοεῖ
 ὅτι τὸ χριστιανῶν ὄνομα περικείμενοι,
 τῶν τοῦ ὀνόματῶ πάντα πασιν ἡρηνη-
 ται διώκεται: ἐκείνα πάντες τολμώντες
 ἐπὶ τῶν τοῦ Θεοῦ κινεῖ ἀγανάκηνσι: ἵνα,
 ὅν ἀεργετοῦντα, καὶ πίκιλως θεραπείον-
 τα, σὺκ ἐπέγνωσαν, τοῦτον δὲ ἴκας εἰς πρᾶτ-
 τόμωνον ἵπτι γνοῖεν: ὡς ἀμεταμελήτως
 ἀληθμελοῦντες σὺκ ἐπεσρέφοντο: οὐδ'
 ἐν τῶ μασιζῆν πατρικῶς τοῦ λυσιτε-
 λούς ἀφισάμνομι: ὅς δὴ καθόλου λό-
 γῶ, πάσης μάστιγῶ κινεμένης, θε-
 ὀθεν, ἢ περαιρέσης τῶν κακίαν, ἢ σὺν πη-
 μελέντας ἐπανορθῶσης τε καὶ ἀνακίω-
 μένης. καὶ τοι οὐδὲ μασιζόμενοι οἱ πλε-
 ονες, σὺκ αἰροῦνται σωφρονέστεροι γενέσθαι:
 καθάπαξ ἑαυτῶ τῶ τοῦ πατρὸς ἀνιά-
 τω ἐκδέσθωκότες. Διὸ καὶ τῶν ποιούτων
 ἔστιν ὀσημέσαι, καὶ πσοῦτων περᾶσθαι
 θεινῶν. Ἐμαυτὸν μὲν οὐκ εἰκότως ἀπο-
 κλαίωμα ἵπτι τοῖς: τὸν δὲ πατέρα πῶς
 μαρτυρικῶς ἀπολελοιπώσι τοῦ βίου ἐντά-
 ται: οὐ τῶν τρέπων μόνον τῆς τελειότης,
 ἀλλὰ καὶ τῆ καθαρότητι τοῦ βίου: καὶ
 τῆ πρὸς αὐτὸν ἐκ μακροῦ ἀφρασκῶν
 τῆς ψυχῆς, καὶ οὕτως αὐτῶ μνήμην ποι-
 οῦμαι, καὶ τῶν ἡμερῶν τιμῶν, ἡπὶς ἐνεῖνομ
 εἶδε, μαχαίρας ἔργου γεννημέ-
 νον. Μαχαίρας, ἢ θεινῶν ἀφορητῶν
 ἀπὸ ἡλαζον: ἢ τοῖς μάρτυσι σπηρίθμη-
 σεν: ἡπὲρ, ὡς εἰκός, περικέσθην αἰώνίως:
 καὶ ἱερέα καὶ ἱερέου τῶ ἀληθινῶ καὶ
 μόνῳ δεχίερῶ χριστῶ τῶ θεῶ πα-
 ῤέσησε: ὅν ἐπὸ θει καὶ ἔανει, ὡπὲρ
 ἔζη

Græcorum
 ad pœnas
 diuinas im-
 pœnitentiæ

Cum Chri-
 sto quæ v-
 nicè coluit
 patet meus
 nunc uiuit.

beatum: pariter cum Martyribus me-
 moria dignum iudico: qui ita forti-
 ter pro pietate Christiana vitam pro-
 fuderit. De me potius deploro: qui
 non socius ei mortis fuerim: nec di-
 gnus habitus, ut cum illo similiter e-
 vita abirem: ut ne hic moriendi mo-
 dus mihi premio caruisset: ut sic one-
 re ærumarum liberatus essem, & inse-
 quentium dolorum sensu priuatus: quos
 & huc usque passus sum, & posthac ta-
 libus temporibus patiar. Nam ne
 spes quidem ulla melioris deinceps
 fortunæ, relicta est. Adeo quippe
 res Christiana, prostrata iacet: ut illi,
 qui Christianorum nomen gerunt,
 huius uim prorsus abnegauerint: dum
 ea cuncti audent, quæ Deum ad indi-
 gnationem prouocant: ut, cuius bene-
 ficia & multiplicem sanandi bonitatem
 non agnouerunt: eius iram, iustas pœnas
 de peccatis, à quibus pœnitentiã agen-
 do se auertere noluerunt, exigentis,
 cognoscant: qui tamen ne inter pu-
 niendum quidem, paternum animum
 à nostra utilitate auertit: quæ certè in
 uniuersum ratio est omnis uirgæ, quam
 Deus concutit: dum aut uitia ampu-
 tat, aut peccatores corrigit & redu-
 cit. Quamquam ne flagellati quidem
 plerique ad meliorem mentem redire
 uolunt: planè uitijs se dedentes, ita ut
 sint incurabiles. Quid ergo mirum
 sit, talibus quotidie tantisque subiecti
 malis? De me itaque merito lamen-
 tor ob hæc: patrem uerò in numerum
 eorum, qui martyrio reliquerunt uitam,
 refero: non modò propter genus mor-
 tis, sed etiam propter uitæ innocen-
 tiam: & longam animæ præparatio-
 nem ad illam. Hac ergo cogitatione
 memoriam eius usurpo: diemque illum
 honoro, qui gladio peremptum uidit:
 gladio, qui intolerandis eum malis li-
 berauit: qui in sanctos Martyres re-
 tulit: qui, ut credere par est, ei coro-
 nam & æternam imposuit: & Sacerdo-
 tem uictimamque, uero unicoque Pon-
 tifici Christo Deo adduxit: quem de-

80 Theod. Zygomalæ Epistola

Barbarorū
insolentia.

Match. 24.

Urbs antea
fēlix, nunc
miserabilis

Hinc nihil
amplius si-
bi inexplu-
gnabile fore
Barbari
promittūt.

ἡμῶν τὰ δεινά. πάντες ἡμῶν τὰς συμφορὰς
ἐλεῖντες, ἐδύρονται: ἔδιδυονται δὲ πα-
ραμυθῆσεσθε ὅμως ἐδέξαι. Ἰπικαβρυσ-
σι οἱ ἑσβάροι τῆ ἀπώλεια ἡμῶν: τρυ-
φῶν ποιῶνται τὰς ἡμῶν συμφορὰς: ἐγ-
καυχῶνται τῆ ἐαυτῶν ἀσεβεία: τῆς ἡ-
μετέρας ἀσεβείας κατεξάνισανται: ἐνυ-
βείζουσιν ἡμῶν τοῖς σεμνοῖς. τὸ τῆ θεῶ
Δὲ τῶν ἡμῶν κακίαν ὄνομα βλασφη-
μεῖται. ἀλαλάζουσι κατὰ τῆς ἡμετέ-
ρας θρησκείας. ἔ τῶ ἀληθινῶ θεῶ,
τῶ ἀληθινῶ λατρείαν ἐπετελέμεν ἡ-
μῖς: ἐν ταῦθ' αὖν ἐσῶς τὸ τῆς ἐρημώ-
σεως βδέλυγμα καθ' ὅραται. ἡ χριστι-
ανῶν πόλις, πόλις ἦδη τῶν ἀσεβῶν: οὐκ ἐπὶ
μεγάλη ἐπ' ἀγαθῶν, ἀλλὰ μεγίστη ἐν
συμφορῶν. Ὁσὼ λαμπροτέρα αὖ, τα-
σῆτω νῦν ἀθλία καθ' ἑσῆκον. ἐδὲν αὐ-
τῆς μακαριώτερον πρότερον, ἐδὲν ἐλεφνότε-
ρον νῦν ἐξέτω αὐτῆς ἐξ ἄρα τῶ πῶθ' ἀλλαν-
ῶς, ἡλίον, καὶ σελιῶν, καὶ ἀσπείρας,
τὰ ποικίλα τῶν νεῶν, καὶ τῶν ἄλλων
περιβλέπων οἰκημάτων περιβαλλομένη
κάλλη τε καὶ μεγέθη, πάντων ἀσύγ-
κερτα ἄλλων. ἀλλὰ νῦν οὐκ οἶδ', ὅτι
τις αὐτῆς ἐπὶ, οὐκ ἀπνευχθήσεται
τῆ προσήκοντ. Πάντα γὰρ αὐτῆ λοι-
πὸν ἀρμόζει τὰ χεῖρω. ἀμείνω αὖ αὖ, ἐπὶ
τῶν αὐτῆ κατενεμήθη, ἢ ὕδωρ ἐπέκλυ-
σεν, ἢ σεισμὸς κατηδάφισεν, αὐτοῖς
πολίταις, καὶ πᾶσιν ἅμα πμίοις τὲ ἐ
σεμνοῖς: ἢ σωζομένη τὲ ἐπὶ, καὶ ἴπ' ἡ γῆς
ὄρωμένη, αὐτῶν εἶχε πμίων τε καὶ κα-
λῶν. Μέγα χριστιανῶν ὄνειδ', ὅσα
πρὶν φιλοπμία μεγάλη. πάσης ἐλπί-
ζουσι καταδραμεῖσθαι τῆς οἰκισμένης, οἱ
πάντων ἐμπολιορκήσαντες, καὶ ἐνέτως.
αὐτῶν γὰρ μόνων, δι' αἰῶν ἡγῆντο ἀ-
νάλωτον ἐσεσθαι, ὡς κρείττω ἢ κατὰ τὰς
ἐν γῆ πόλεις ἀπάσας, ἃς ἀνθρώπι-
νη χεὶρ ἠγειρεν: εἰ αὐτῆ νῦν αὐτοῖς ἡ-
δὲ πᾶσιν ἐλπίσθαι πεπόρθηται:
τί λοιπὸν τῶν πάντων ἀνέλπιστον; ὅ-
θεν καὶ μέγα κατὰ πάντων φρονῆσι:
καὶ μετὰ φρονήματ' ἡ μεγάλη, καὶ
φορὰς αὐτῶν πᾶσι, πᾶσιν ἐπίασιν. ἢ
παύτης κατὰ πῆσι, τὸ πάντων καταβέ-
βληκε φρόνημα: καὶ πρὸ ἐαυτῶν λοιπὸν
δεδίασι πάντες. Οὐκέτι ἐδὲ τῆ ἐαυ-
τῆ

ærumnæ positæ. Omnes excidium no-
strum miserantes, plorant: sed nemo con-
solarî miserias potest. Insultant Barba-
ri nostræ perniciæ: ludos faciunt nostras
calamitates: in sua impietate gloriantur:
in Religionem nostram piam insurgunt:
contumelijs in nostras res honestas &
sanctas invehuntur. Sanctum Dei no-
men, propter uitiositatem nostram malè
audit. Vociferantur contra nostram Reli-
gionem. Quibus in locis, uero Deo uer-
um nos cultum præstabamus: ibi nunc
desolationis abominatio stans conspicit-
tur. Christianorum antea urbs, nunc
impiorum urbs est: non iam amplius ma-
gna rebus bonis & laetis: sed calamitati-
bus & miserijs maxima. Quò splendis-
sior olim erat: tantò nunc miserior reda-
cta est. Quemadmodum nihil illa bea-
tius antea: ita contrà nihil nunc eadem
miserius. Poterat ipsa uel cælo compa-
rari: utpote que, tanquam Sole & Luna,
& stellis, uaria Templorū & aliorum ædi-
ficiorum splendidorum pulchritudine
& amplitudine, omnibus alijs extra om-
nem comparationis aleam antestaret.
Nunc uerò nescio, quid de ipsa dici que-
at: ut non aberretur à uero. Cuncta nan-
que deteriora, deinceps in eam quadrāt.
Præstaret, eam incendio consumptam esse,
aut inundatione aquarum abreptam,
aut terræmotu humi prostratam: quàm
adhuc extare, & in terra conspici, dignita-
te sua & ornamentis spoliatam. Magna
Christiano nomini ignominia, ex eius a-
missione accidit: quantò scilicet antea
salus eius, maiori gloriæ erat. Non iam
dubitant, qui ipsam expugnauerunt, in
totum terrarum orbem excursionem fa-
cere, eumque subijcere. Quam etenim
solam, in omne seculum inuictam existi-
mabat: ut cæteris in terra urbibus huma-
na manu extructis, præcellentem omni-
bus: cum hæc iam ab ipsis præter omnem
spem capta & direpta sit: quid deinceps
omnium se non subacturos sperent?
Vnde quoque magnos conceperunt
animos: minasque contra uniuersos
spirant: & magna contemptione eorum,
impetuque intolerando, in quosuis
inuadunt. Huius principis urbis ruina, omnium animos defecit & afflixit:
ac proinde sibi metuent omnes. Nemo amplius libertati suæ confidit: sed
cuncti

τῆ ἐλευθερία θάρρει : πάντες αὐτῶν
 ἰπιδραμῦσαι τὸν βάρβαρον προσδο-
 κῶσιμ. ὅθεν καὶ οἱ μὲν τῶν δέει, φόβος τε-
 λῆσιμ αὐτῶν, ἐδ' ἔτω πάντ' ἰπιδραμῦσαι ἔχον
 τις: οἱ δ' ἔτοιμοι τῆτο ποιεῖμ, ἐμὴ προσαναρ-
 παδοῦσιν τῆς γῆς. ὡς πυρὸς ῥύμιμ ; ὕλιν
 ποσὶν καὶ σωρηφῆ νεμηθεῖσιν, ἔτως
 ἐδ' ἐ τῶν βαρβαρικῶν κατὰ πάντων ἔ-
 φοδισμ, ἐ δὴ αὐτῶν ἐδ' εἰς ἰπιδραμῦσαι. ἀεὶ μὲν
 ζοσιμ βάρβαρο ἔγχειρε, καὶ τῶν ἰπιδ-
 ραμῦσαι εἰς τὰ γῆς πέρατα πῶσιν: καὶ ὅρ
 αὐτῶν ἔδ' εἰς ἰπιδραμῦσαι κατὰ
 πῶσιν ἐδ' εἰς. πάντες δὲ κατεπλήχασιν: ἔ
 τῆ κατ' ἑαυτὸν φροντίζομ ἕκαστος, καὶ ἕλιν
 τῶν τὸ μέλλον δόποσιν πῶσιν: δ' ἐρμ ὅρμαμ, σὺ
 σημα γυνομῶσιν, αὐτὸν κρινῆ πάντας
 ἀμυλάσαι καὶ δίκην παρ' αὐτῶ λαβεῖμ,
 ὡμ εἰς χριστιανῶν καὶ τὸ χριστῶ ὄνομα, καὶ ὕ-
 βριζε καὶ ὕβριζομ καθεκούσιν ἐ πάντες.
 ἀλλὰ τῆτο γο, ἔτ' ἐμὲ λησέστω ἐδ' ἐνι, ἔπε
 μελήσει, πῶσιν εἰ θεὸς θελήσει, ἀξίωμ γι-
 νομῶσιν ἡμῶν. καὶ ἕκαστος τῆτο πῶσιν
 δαίνε, τὸ τοῖς δεινῶν ὕπερ ἡγεῖσιν παρ
 μῶσιν ἡσέστω: ἐξαπατῶν ἑαυτὸν τῆ ἰδῶ
 πρῶσιν, καὶ τῆ ἀπολεία τῶν ἄλλων, ἢ ἔ
 τῶ μὴ αὐ ἡξέμ ποτὲ καὶ εἰς αὐτὸν οἰεστω
 τὰ δεινῶ: ἢ τότε διανοῦσιν διεγερθῆ-
 καί τε καὶ ἀμυλάσαι, ὅτε καὶ ἐπ' αὐτὸν ὁ
 βάρβαρος ἦ: πρῶν δ' ἐ τῆτο γυνομῶσιν, μὴ
 δ' αὐ εἰπ καὶ γυνοῖτο ποτὲ διεγερθῆσῶ-
 μιν: ἐδ' ἐ τῆτο γῆμ ἐδ' ἐνὸς λογιζομῆ
 νῆ, μὴ προσαναρπαδοῦσιν φθῶσιν, πρῶν
 πῶσιν οὐδεὶν λαβεῖμ αἰδοῦσιν τῶν δεινῶ.
 τῆτο δ' ἕκαστος ποιεῖ, ἢ τε ἄλλη πῶσιν, ἢ
 συζῶσιν, ἀβελτηρία: καὶ τὸ δ' αὐτῶν,
 τῶν τῶν ποσὶν ἀγάπιν ψυγῆσαι, καὶ
 ἐξαφανῆσιν τὸν ἰπιδραμῦσαι τῆς πῶσιν ζῆλον.
 εἰ δ' ἕκαστος, δόποσιν ποσιν τὰ πο-
 νησῶ ἔργα, τὸ τῶν χριστιανῶν ἕκαστος ὕ-
 πο τῶν ἀτεβῶν πῶσιν ἰδῶ ἐλογίζετο,
 καὶ ζῆλον ἔπερ ἔ χριστῶ ὄνομαῖος ἀνελάμ-
 βανε πρῶσιν, μὴ ἀλλὰ ἄλλοις ἐγκαλῶμ,
 οἷς ἐ θεμῶσιν μόνου σὶν αὐ αὐτὸ τὸν βάρβα-
 ρομ ἐδ' ἐδῶσιν, ἀλλ' ἐδ' αὐ ἡμῶσιν γο τη-
 λικαῦτη πῶσιν πεπῶσιν μιν συμφορῶ: ἔ
 δ' ἕλιν τῶν ἀξίωμ πάλαι αὐ ὁ βάρβα-
 ρος ἐδ' ἐδῶσιν. νῦν δὲ διὰ τὸ μηδῶσιν
 ἐ προσήκομ ἐδ' ἐλῆσιν γυνομῶσιν, καὶ
 τῶν

Nemo de uindicta illorum cogitat omnibus metu percussis: sicut nec tempore Demosthenis, de Philippo uindicado.

Christi anora defidia.

Causa huius defidia

Lego, ex-φρασιδῶσιν.

cuncti à Barbaro se inuasum iri metunt. Hinc fit, ut partim eorum, tributum ei pendant: qua ne ipsa quidem re se tutos mansuros confidunt: alij uerò hoc parati sunt facere, nisi antè oppressi, de terra deleti fuerint. Sicut enim Ignis uisū lentia, passim ad omnem congestam obuiamq; materiam grassatur: ita Barbaricum in omnes impetum; nemo cohibere potest. Semper ad maiora Barbarus cogitationes intēdit: cupiditatē suam ad extrema usque terræ extendit: & quò minis in omnes cæco impetu incurrat, termino uetatur nullo. Ab altera parte, metu prostrati sunt omnes: & pro se quisq; solliciti, expectatōne futuri, quònam res euasurę sint, languentes cessant: cum contrà oporteret, in unum conspire uniuersos: communibusq; opibus & armis hostem propulsare: ac pœnas scelerum, quæ in Christianos, Christi q; nomen, contumeliosè & perpetravit, & quotidie perpetrare non desistit, de illo sumere. Sed hoc nemini nunc curę est: neque posthac etiã curę erit: nisi tum, quando Deus uolet, nobis dignis factis. Singuli uerò, se postremos ad calamitates reseruatim iri putantes, malè interea hoc moræ in lucro ponunt. Vbi certè se ipsos decipiunt, suarum rerum studio, ut negligentia, alijs interea pereuntibus: aut dum nunquam ad se uentura similia mala putant: aut tunc demum se arma & defensionem suscepturos cogitant: quando in ipsos etiã Barbarus inuasit. Priusquam uerò hoc fiat: se nunquam, quicquid etiã fiat, surrecturos, uindictamq; paraturos. Nec interim hoc saltem quisquam cogitat: sibi cauendum esse, nè antè opprimatur. quàm ferè ullum sensum capiat interitus. Causa huius mali, est cum reliqua omnis, cum qua consenscunt, stoliditas & socordia: tum, quòd hinc plerorunq; etiã charitas cefrixit, & Religionis Zelus exoleuit. Quòd si unusquisq; impba facta & scelera detestatus, mala, quib. singuli Christianorum ab impia gente afficiuntur, sua existimasset: æ-

mulationemq; pro Christi nomine se dignam suscepisset: non aut crimina alia alijs indignè obiecisset: non tantum ipsi Barbarum nunc nō reformidarēt: sed ne nos quidē iā in tantā incidissemus calamitatē: pœnas aut iādudū hostis se dignas dedisset. Nunc uerò, quoniam nemo uoluit officium facere. diuināq; nos pro-

Solus nunc sum, & pauper.

χρὴ διεπαρμένους, καὶ ἔδ' αὐτῶν ἔδ' ἐ σὺν δ' υο
δουλομένοις, ἐν δόξῃ πολλῇ καὶ πρ-
λαίπωρῃ μεγάλῃ. τῷ τὸ με καὶ λίαν ἀλ-
γυῖα, τὸ τοιοῦτ' ἔλῃ δόξα γένοιτο αὐ-
τη μοι συμφορῶν, ὡς ἀμυδρίας ὑποθε-
σιμ ἔδ' ἐμῖαν ὑποφάινουσα. μίαν μοι μόνον
ὡς ἀμυδρίας τὸ ὄν' ἀδελφιδ' ἀξία ἀκλη-
θύντας ἰδέειν, ὅπως τὸ πατρίον σέβας ἐ-
παυελθόντας. Ο γὰρ οἶτο, καὶ μείζον ἐῖς
ὡς ἀμυδρίας μοι λόγον ἔδ' ἔχῃ καὶ τῷ ἔλῃ
ἔξω γνόνιμῳ, ἵνα καὶ τῷ ἀλγείν. ἀλλὰ δέ-
δοικα, αἴ καὶ τῷ γινόμενῳ, μείζονως ἀλ-
γῆσω, ἢ κατὰ τὴν νῦν συμφορῶν: καλῶ-
σεσιμ ἀτελεσθέντες ὑποβληθέντες; δι' ὅν
ἐπίκειμαι τῆς ψυχῆς μολυσμῶν. ἀλλὰ ἐ
τῶν νῦν συμφορῶν, καὶ τῶν εἰς τὸ μέλ-
λου ἀπαλλαγῆναι καλῶσεω, τῷ θεῷ μοι
ἰλεω νῦν ἰδόντ', καὶ τῶν παρὶ συγγενῶν
μῶν, καὶ ἀδελφῶν: εἰ καὶ μὴ τῆς καθαρότη-
τ' αὐτοῖς κενῶν. Εἶθε δέ ἡ χάρις ἔ
τῆ ἐμοὶ μετὰ γοῖα καὶ ῥοπή τῷ πρὸς τὰ καλὰ
τῶν ὁκέεισε ἀπαλλάξῃ καλῶσεω: τῶν
τ' πατρίων ἐσμῶν, ὅν παρεκίμαι, παρεδ' ἔ
σα. ζήσομαι τίνυν, ἕως αἴ ἔξῃ ἔλῃ, ἀλγῶν
καὶ δακρύων, εἰ μὴ τι χρεῖσ' ὀπρὸν ἐξ ἀνελπί-
σων ἀναφανκίη πρὸς: τιμῶν ἀπῶσιν πθέρ-
μεν. παρ' ἔδ' ἐν, τῶν σὺν ἐφ' ἡμῶν ἔσαν,
καὶ ἔδ' ἐν πρὸς ἐμὲ: κἀντινες τὰναντία ψη-
φίζοιτο, καὶ μὲ μέλλοιεν ἐσχατῶν καταγι-
νώσκειν ἀβελτηρίαν, τῷ τὸ γὰρ αἰτοῖς ἔ
συνάδοντ'.

Vtinā peccatis solutus morer.

Καὶ πάντα μὲν, ἢ ὅτι πρὸς τῆς ὑσῆ-
της ἀλώσεως, τῆς ὡς ἀμυδρίας θεῷ ὑπαρ-
ξείσης, ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν. ὅτι γὰρ θεὸς ἔ
συνεχώρει, καὶ κατ' ἐντολῶν ἐπορεύοντο, εἰ ἐ
μεγάλῃς ὅτι δ' ἐσῆως ἔτυχον, ὁμῶς ἡλδ' ἔ
ρώθη. Καὶ αἴ καὶ δὲ ἡγήσεως ὠφελιμωτάτης,
ὅτι παλαιῶν ἰσχυρῶν συλλεγείσης, ἐ παρ' ἔ
δοξα δὲ ἡγεμονίας, πάντης ἐνεκα τῆς πῶ-
λεως: ἡδὲ καὶ πέρσαι, καὶ βάρβαροι αἰετοί,
τῶν βασιλῶν ἀπῶσιν πολέμων πρὸς ἐκ-
κλωσῶν: ἀπῶλοντο ἢ, θείας δίκης ὡς ἀβελ-
τηρίας, τῆς πῶλεως σὺν ἡγήσεως ἀπῶσιν, καὶ
εἰ θεῷ ἔβουλήσαν.

Alia narra- tio. Consta- tinopolis, olim à Chosroe Persa, & Chagano Satho. ob- fessa, &c. circiter Christi.

Ἐν ταῖς χρόνοις ἡρακλείου, τῷ τῶν Ῥωμαί-
ων βασιλέως, χροσρόης ὁ τῶν περσῶν
τῶν δ' ἐχθρῶν, ἀπέστειλε σάρβαρον
τῶν αὐτῶν στρατηγῶν, μετὰ δὲ μῶν
βαρβάρων, πῶσιν τῶν ὑπὸ Ῥωμαίων
ἔσαν

in varia loca dispersis: ne duobus quide vsipiam vnā manentibus: in magna ege- state & ærumnis. Hoc ipsum est, quod valde me discruciet: hoc animum vt despondeam, facit: hæc calamitas, solatiij rationem nullam ostendit. Vnicum mihi solatium resta, si nepotes ex fratre recu- peratos videam, & ad patriam Religio- nem reductos. Vtinam hoc fiat: maior mihi ad solatium ratio nulla dari potest. Aut sanè ex vita quoq; discedere contin- get: vt sic etiā ægritudine animi liberet. Metuo tamē, ne, si hoc factū fuerit, in ma- iores incidam, quàm quantos ex præsen- tibus malis sentio, dolores: cruciatibus æ- terais, propter animæ meæ inquinamen- ta mandatus. Sed vtinam & præsentibus miserijs, & futuræ vitæ pœnis, Deo me propitijs oculis aspiciente, liberer: confortioq; patris & fratris fruam: licet nō ea puritate, qua ipsi, sim. Opto verò Chri- sti gratiam: vt ea me, pœnitentiā ad bo- nas actiones propedentem, inferorum cruciamētis liberet: non habito prauo- rum affectuum & peccatorum, quorum satellitiō stipatus sum, respectu. Vtinam igitur, quoad viuere concedetur, in do- lore & lacrymis: nisi quid in speratō me- lioris fortunæ alicunde me respexerit: om- nem huius seculi honorē pro nihilo pu- tans: cū illis nō sit in potestate nostra, nec ad me attineat quicquam: quamuis aliqui in contraria sint sententiā: ideo- quē me, quod in hoc ipsis non assentiar, extremæ dementiæ nomine condem- naturi.

Hac ex illa Epistola, de postrema urbis amissione: quam Deus propter hominum pec- cata fieri permisit. Quandiu namq; non permit- tebat Deus, populo mandata eius obseruante: aliquoties quidem grauius oppugnata, sed tamen conseruata, fuit. Audi itaque narrationem maximè utilem, ex vetere hi- storia petitam, mira exponentem de hac urbe: qua contigerunt temporibus illius: quibus Persæ aliq; Barbari, hanc Imp- perij sedem bello appetentes, obsidione cinxerunt: iudicio autem diuino percul- si perierunt, ipsa urbe beneficio opi- tulantis Dei incolumi conseruata.

Romano præerat: Chosroes Persarum Rex totius Orientalis tractus, qui Romanis parebat

De Constantin. pericul. & cladibus. 85

Patriarchæ
preces.

καὶ λαμπάσιμ ἐξώπλισεν. ἀλλ' ὁ μὲν τείχη
ὠχύρη, ἔπειτα τὰ πρὸς πολεμικῶν χρεῖ-
αν ἐξήρῳε. ὁ πατριάρχης ἦν προσδύχαις
ἰὼ, μετὰ τῶν πρὸ αὐτῶν. ἐξ ὧν ἀσφάλειαν
πρὸς ἐπιπέτο τῆς πόλεως: τοῖς ἐχθροῖς ἢ βαρβά-
ροις καὶ πολεμίοις, πλοῆσιμ ἔδωκεν, ἔφυ-
γίω. Ἐπεὶ δ' οἱ κατὰ τὴν καλκηδόνια κα-
ταύκρυν πόλεως στρατοσάμμοι πέρου,
ἤρξαντο πύργου τὰ πρὸς αὐτῆς γήτιν-
ζοῖα: καὶ τὰλλα πάντα πειρῶν, ὅσα τοῖς πολιορ-
κῆν πορθεμείοις ἐργάζεσθαι σὺνθεσ: αἰσά-
τως ἔοι σκύθαι ἔβαρβαροι, τὰ πρὸς ἐπι-
σια αὐτοῖς ποιῶντες, ἐφαινοντο: ὁ πατριάρ-
χης πάλιν τῆς δ' ἑξέως εἶχετο, ἔδωκε τῶν τει-
χῶν πρὸς ἐρήχτο, μετὰ δ' ἀκρῶν, καὶ μετὰ ἀγ-
ωμ σιδῶν: τὸ, ἐξ ἐγέρθη κύριε λέγωμ καὶ
προσδύχομ, καὶ διὰ σκορπιόθισοντα οἱ
ἐχθροῖς, ἔκλειψον ὡσεὶ κηρὸς, καὶ
πικησοντα ὡσεὶ κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός.
ἔπειτα ἦν τρεῖς ἡμέραι διήλθον, καὶ προσέβα-
λε πάνσραμα τῆς πόλεως ὁ σκύθης. Τοσῶτη ἦ
ἰὼ ἠφάλαξ τῆς πολεμίων, εἰς τε πλῆθος
ἀναρθμητομ σὺν τεταγμένη, ἔδωκεν πρὸς
βολαῖς καὶ τῆς φάλισμῆς: ὡς, ἵνα τὸ πᾶν
ἐξ ὀλίγου δηλώσω, δέκα σκύθαι πρὸς εἰς
ῥωμαῖομ συρρήγνυον. ἀλλ' ὁ μὲν ἦν θεῶν βοή-
θια, τῆς προσέβια τῆς θεοτόκας (ἐφ' ἣν πό-
λις μετὰ θεομ τὸς ἐλπίδας ἐχθρῶν, ἔη ἀνατε-
θηται) διὰ τῶν λαχόντων σραμῶν, πολλὰς
τῆς σκυθῶν ἀνελεῖσθαι: ἔσκυθάρχης ἔμνονμ τὸ
θεῶν κατέβαλε, ἀλλὰ καὶ τῆς μελέτης
συμβαίειμ αὐτοῖς ἀπώλειας τῆς πᾶντα
ὀλίγω ὑπερομ, οἷομ ἀρραβῶνα πινᾶ, τὸ γεγο-
νός ἐχθρῶν αὐτῶν τῶν πρὸς ἐπιπέκον: ἐκ τῆς τῆς
ἀναφρονήσαντες οἱ ῥωμαῖοι, καὶ θάρσους ὑπο-
πλησθέντες ὅτι πολλὰ, συμπλοκαῖς συχνᾶς
ἐποιῶντο: ἔχοντες τὴν θείαν βοήθειαν, ῥωμα-
λειώτερως τῆς δόξου δ' ἐκινύσαν: τὰ ἦν σκυ-
θῶν συγχέσαν μηχανήματα ἔτῳ δ' ὑπα-
μιμ αὐτῶν ἀφάλλασεν, ἔτῳ ἐμπέσαν τὴν
ἐν πολέμοις. Ἐπὶ τῆς τῆς, καὶ ἡ γνώμη πέμπον-
τα πρὸς θεομ μετὰ δ' ὡρῶν ἐκ τῆς πόλεως,
εἰρηνικῶν λαλήσαν τοῖς σκύθαις, καὶ λοιποῖς:
ἀλλ' ὁ θῆρ μάλλον ἢ ἄνθρωπος χαρῶνός, ἔμ-
νονμ ἔδ' ἐχέται τὴν εἰρηνικῶν πρὸς κλησιμ:
ἀλλὰ τὰ ἐπιφρομῆνα δ' ὡρα λαβῶν, ἀπρὸς
τῆς αὐτῶν δόξου πέμπει, τῆς μόνον αὐτοῖς ἐ-
πιπέκον: μὴ ἀπαπέθε δ' ἔπῳ τῶν θεῶν, ὡ πῳ-
τῆς ἔπειτα πᾶν τῶν γὰρ αὐτοῖς τὴν πόλιν ὑμῶν
λήψομαι, ἔπειτα ἐρημόν θῆσω. Κάριμ ἦ
συμπαιθείας, ἀσθεῖαν δ' ἰδῶμι, ἡμῶν ἐξελ-
θόντας, ὅπως ἐβλέθε, ἀπελθῶν. Τοιοῦτον πο-
ρθεῖσθαι:

Frustra Scy-
thæ urbem
oppugnant

Chagani
ad Legatos
oppidano-
rū superbū
responsūm

dibusq; armavit. Ac Praefectus quidem ma-
nia firmabat: & eorum, quæ ad bellicum usum
pertinebant, nihil pratermittebat: Patriarcha
verò in preces ad Deum intentus erat, ipse &
sui: quibus precibus urbem, tuta ut esset, effe-
cit: hostilibus verò Barbarorum exercitiis
terrorem, fugam, perniciem, comparavit. Post-
quam autem, qui apud Chalcedonem è regio-
ne urbis castra habebant, Persæ, ignibus absu-
mere cœperunt, quæ circumcirca erant: at era-
que, quæ ab hoste obsidente fieri consueverunt,
omnia facere: eodemq; modo Scythæ quoq; con-
iunctiq; cum eis Barbari, ad idem studium in-
cumbebant: Patriarcha denno precationibus
insistebat: mœniaq; cum lacrymis, & sacris va-
sis, circuibat. Surge, inquit, Domine: & di-
spergentur inimici tui: & deficient, sicut
fumus: & liquefcent, sicut cera ab igne.
Non iam triiduum effluerat, cum urbem op-
pugnauit Scythæ corijs omnibus. Tanta aut
erat phalanx hostilis, tum innumera hominū
multitudine, tum armorum genere impetra-
bili: ut, si totum parua parte declarare velim,
deni Scythæ contra singulos Romanos essent.
Nihil tamē minus diuino auxilio, intercessio-
ne S. Deiparæ (in qua secundum Deum spes suas
urbs habet, & cui dedicata est) à militibus,
quibus sorte locus obuenerat, magnus Scythæ-
rum numerus casus est: eoque facto, non modò
Ducis eorum spiritus deiecit: verum etiam fu-
turi interitus uniuersalis, qui paulò post enētu-
rus ipsis erat: hæc clades loco arrhæ cuiusdam
interim fuit. Hinc animis receptis Romani,
magnaq; fiducia completi, crebris conflictibus
cum hoste contendebant. Quæ in re diuino au-
xilio roborabantur: quo ipsis animi presentia
crescebat: Scytharum verò machinationes con-
fundebantur: viresq; & peritia bellica debili-
tabantur. Post hæc de communi sententia
mittuntur Legati cum munerib; ex urbe: qui
de pace cum Scythiis socijsq; tractarent. Verum
bestia illa potius, quàm homo, Chaganus, non
modò conditiones nullas pacis admittit: sed do-
na quidem allata accipit, Legatos verò re infe-
cta dimittit, hoc solum addito: Videte, ne de-
cipianimi à Deo, cui confiditis. Certò e-
nim cras urbem uestram capiam, eamq;
deuastabo. Hoc uerò misericordiæ exhi-
beo uobis: ut nudi egressi ab eatis, quo-
cūq; uelitis. Proinde discedite: aliud hu-
manitatis officium ne expectate. Hæc ubi
à Legatis audierūt, qui eos emisserant: ex imo
pectore

Iud. 7.

Pfal. 67

E. I. ΠΥΣ K. T. II
IOANNINA 2008